

ISSN 0321-1401

Дошкільні виховання

9/89

виховного процесу розглядаються як одна з психологічних передумов майстерності керівника. Неприпустимі надмірна категоричність, директивність, нав'язування власного бачення проблеми. А добре, коли завідувача володіє методом консультативного інструктажу, вміє радитися з працівниками, прислухатися до їхньої думки, підтримувати й заохочувати творчі прояви, враховуючи здібності, індивідуальний потенціал кожного.

Тут слід наголосити, що керівництво педагогічною діяльністю вимагає і від самої завідувачої ініціативи, творчого ставлення, винахідливості й вигадки в роботі, вміння використати досягнень науки і передового досвіду з урахуванням специфіки даного дошкільного закладу, створювати сприятливий мікроклімат в колективі.

3. Специфіка праці керівника дошкільного закладу полягає в тому, що завідувача також вихователь. Тож для неї дуже важливо глибоко знати основи педагогічної науки, методики, дитячу та вікову психологію й уміти на високому рівні практично показати вихователям зразки педагогічної майстерності. Досвід свідчить, що авторитетом і довірою колективу користуються ті завідувачі, які свого часу були кращими вихователями в дитячому садку, а з різноманітними труднощами зустрічаються ті, про кого цього не можна було сказати.

4. Завідувача дошкільним закладом системи народної освіти ще не має змоги використовувати матеріальні стимули для відзначення трудової активності працівників. Саме тому для неї украй важливі володіння прийомом морального стимулювання, вміння спиратися на думку загалу, високо чи критично оцінюючи роботу вихователя, розвивати самоуправління в колективі. У багатьох дитячих садках, особливо багатогрупових, при сприятливій завідувачої організуються різні творчі групи — проблемні, молодих вихователів. Успішна робота такої групи, що працює під безпосереднім керівництвом досвідченого, ініціативного вихователя, відіграє значну роль у формуванні поваги до власної діяльності й особистості, а це надзвичайно важливі стимулюючі фактори.

5. Праця в дошкільному закладі досить напружена, потребує чіткого дотримання режиму, певного ритму, вчасної зміни одних процесів іншими, тут можливі різні несподіванки й непередбачені ситуації — все це вимагає від керівника емоційної стійкості, врівноваженості, здатності володіти собою, винахідливості, гнучкості педагогічного мислення, а водночас уважності й чуйності до вихователів, здатності розуміти, що вони витримують великі емоційні навантаження в роботі з групою дітей, часто переповненою, а то й без допомоги обслуговуючого персоналу.

6. Своєї особливості має також коло спілкування в дитячому садку. Керівник, як правило, працює зі складним колективом: вихователі та інші працівники — люди різного віку, різного рівня культури й освіти, різних характерів та інтересів, різного родинного стану. Кількість працівників дошкільного закладу загалом невелика, тож усі особливості життя і діяльності кожного відомі всім. Своєрідність і в тому, що колективи жіночі. Все це ставить високі вимоги до комунікативних здібностей завідувачої, яка повинна вміти знаходити правильний тон спілкування з людьми різного психологічного складу.

(Далі буде)

За високий рівень методичної служби

У ПОШУКАХ ОПТИМАЛЬНИХ ФОРМ

О. ОРЛОВА,

директор метод. кабінету
відділу навчальних закладів
Південно-Західної залізниці

Постійний творчий пошук шляхів удосконалення педпроцесу в дошкільних закладах і керівництва ними, підвищення ефективності методичної служби здійснюється у методичному кабінеті відділу навчальних закладів Південно-Західної залізниці. Тут уміють відшукувати зеринки нового і прогресивного, підтримувати і спрямовувати розвиток досвіду як окремих педагогів, так і цілих колективів. Вже 6 років працює при кабінеті творча група керівників і старших вихователів опорних дошкільних закладів залізниці. Її члени на основі досвіду кращих дитсадків запропонували систему організації методичного керівництва роботою педагогів, що забезпечує диференційований підхід до дітей. Надаємо слово керівнику О. В. Орловій і членам творчої групи.

НА НИНІШНЬОМУ перебудовному етапі в системі народної освіти великої ваги набула проблема вдосконалення функцій управління. Для виконання завдань, які висунув час, необхідна, зокрема, істотна перебудова організації, змісту і форм роботи дошкільних закладів, підвищення рівня керівництва ними.

Розуміємо, що успіх у вихованні та навчанні дітей залежить від знань, умінь, ерудиції, етичної культури та багатьох інших особистісних якостей вихователів, старших вихователів, завідувачих дитячими садками. Перспективним і річним планом нашого кабінету передбачаємо диференційовану методичну роботу з кадрами, надання практичної допомоги на місцях, виявлення (моделювання) педагогічного досвіду, його вивчення і поширення.

Щороку з інспекторами п'яти відділків залізниці, що охоплюють 9 областей України, уточнюємо й затверджуємо керівників методоб'єднань, шкіл передового досвіду, опорних дошкільних закладів. Усі вони — наш методичний актив, з яким постійно радимося, обговорюємо актуальні проблеми; ми вчимося один в одного, ухвалюємо рішення, координуємо заходи. Так, на оперативній методичній нараді кілька років тому була схвалена запропонована кабінетом циклічність (графік) організаційно-методичних заходів по відділу навчальних закладів і нашому кабінету, по дитячих садках залізниці (додаток 1).

Обопільна поінформованість і узгодженість дій дають змогу задовго до початку навчального року на всіх рівнях скоординувати різні форми роботи з кадрами: курсову перепідготовку, семінари, атестацію вихователів, засідання куцкових методичних об'єднань, педагогічні ради в дошкільних закла-

дах і тематичну діяльність ради відділу навчальних закладів, конференції і т. д. Керівники дитячих садків також заздалегідь відбивають у річному плані участь кожного педагога в одній із форм підвищення кваліфікації — загальнозализничній чи відділкової, враховуючи його побажання чи об'єктивну потребу.

Чітка координація загальних організаційно-методичних заходів, методичної роботи з кадрами, узгодженість у діяльності методистів кабінету та інспекторів відділу, керівників дошкільних закладів здійснюється впродовж багатьох років через розширення контактів з науковцями НДІ педагогіки і психології республіки, тісний зв'язок з методистами РМК дошкільного виховання, ознайомлення активу, педагогічних і медичних працівників із сучасними досягненнями психолого-педагогічної науки (додаток 2). У реалізації поставлених завдань нагромаджений практичний досвід, який постійно поповнюється новинками, знахідками і вдосконалюється.

Як утворилася наша творча група? На серпневій нараді напередодні 1984—1985 навчального року, коли зайшла мова про координацію заходів і розв'язання завдань, члени активу висловили міркування з приводу перспективного (на п'ятирічку) і річного планування роботи дошкільного закладу. Врахувавши це, ми виїжджали на місця, ретельно вивчали діяльність керівників і складені ними плани, з'ясовували, з якими труднощами вони зустрічаються при їх розробці.

Аналіз фактичного стану планування роботи в усіх 86 дитячих садках ПЗЗ показав відсутність у багатьох завідувачих і старших вихователів відповідних знань і умінь: для них було складним визначення конкретних завдань педагогічного колективу; у текстовому викладі заходів не простежувалися система методичного керівництва і контроль за вихованням дітей у групах раннього віку, диференційований підхід вихователів до процесу виховання дошкільників, взаємодія з батьками.

Оскільки планування, зокрема річне, роботи дошкільного закладу є найважливішим елементом управління і передбачає глибоке й усебічне вивчення його теорії і практики, завідувачі і старші вихователі дев'яти опорних дитячих садків у 1985—1986 навчальному році об'єдналися у творчу групу, щоб удосконалити модель і зміст плану. Поставили за мету: при найменших витратах часу комплексно й цілеспрямовано спланувати систему заходів відповідно до завдань навчального року. Головна умова — реалізація їх має простежуватися у роботі з дітьми, вихователями, батьками, з іншими працівниками дошкільного закладу (додаток 3). До планшета як пропозиції додаються план

Циклічність організаційно-методичних заходів

наступності у роботі зі школою, медичної та адміністративно-господарської діяльності. Ці розділи плану потребують узгодження й затвердження у різних інстанціях; на початок року у них, як правило, переносять тільки постійні роботи.

Запропонована активом словесно-графічна форма річного плану реалізується в дошкільних закладах ПЗЗ творчо, з урахуванням особливостей кожного. Загальні висновки свідчать про її доцільність, оскільки є змога наочно простежувати здійснення визначених завдань у роботі з колективом дитячого садка, дітьми, батьками; фіксувати етапи виконання, конкретних виконавців, їх взаємодію, розподіл обов'язків, вносити оперативні зміни й доповнення; проявляти творчість у роботі — як індивідуальну, так і колективну. Для завідуючої і старшого вихователя такий вид планування зручний, економічний і демократичний.

Заходи	Строки
По дошкільних закладах ПЗЗ	
Заняття в системі політичної, економічної освіти	1-й, 3-й понеділок (пропагандисти) 2-га, 4-та середа (політінформатори) 4-й тиждень (з 23 по 30) 3-й тиждень (з 16 по 22)
Педради; виробничі наради	
Єдиний графік куштових методоб'єднань	
По відділу навчальних закладів і методичному кабінету	
Перевірки (фронтальні, тематичні) дошк. закладів;	2-й понеділок — день виїзду (2-га декада)
надання допомоги з виїздом на місця	3-тя декада
Рада відділу навч. закладів	1-й — 3-й тижні (з 1 по 14, з 15 по 21)
Курси підвищення кваліфікації	4-й тиждень
Семінари	Щочетверга
Методичні оперативні наради; групові консультації з викликом у кабінет	

Додаток 2

План роботи творчої групи завідуючих і старших вихователів опорних дошкільних закладів з теми «Вдосконалення змісту і форм планування роботи дошкільного закладу»

Затверджений активом дошкільних закладів ПЗЗ

Мета: підвищення рівня керівництва дошкільним закладом, навчально-виховним процесом, поліпшення роботи з кадрами, педагогічного всеобучу батьків шляхом комплексного і цілеспрямованого планування діяльності дошкільного закладу (перспективного, річного) з використанням словесно-графічного способу викладу змісту.

Керівник — директор методичного кабінету відділу навчальних закладів ПЗЗ

Зміст роботи	Термін	Методичні заходи, виконавці
Вивчити стан роботи в дошкільних закладах ПЗЗ, у тому числі планування її, з'ясувати труднощі, з якими зустрічаються завідуючі	1985—1987 рр.	Методкабінет спільно з інспекторами відділу: при фронтальних перевірках, тематичному вивченні (аналіз документів, допомога на місцях)
Надати допомогу у підготовці виступу на конференції зав. д/з № 83 ДВРЗ О. Л. Ануфрієвій	1985 р. (вересень)	Директор методкабінету
Організувати навчання завідуючих методики перспективного і річного планування роботи дошк. закладу з урахуванням:	1985 — 1990 рр.	Лекції, практичні заняття на курсах при методкабінеті, семінарах, групових консультаціях
рекомендацій РМК дошк. виховання МНО УРСР;	1986 р. (листопад)	Зав. кабінетом дошк. виховання ЦІУВ
методичних рекомендацій Управління дошк. виховання «Удосконалення управління і підвищення рівня організації праці в дошкільних закладах»;	1987 р. (травень)	Директор методкабінету. Додаткове ознайомлення з рекомендаціями групи НОП Педагогічного товариства Латв. РСР
рекомендацій Р. Я. Спружі «Зміст і форми планування педагогічної роботи дошк. закладу»	1987 р. (травень)	Директор методкабінету — ознайомлення зі змістом автореферату дисертації
Вивчити праці класиків марксизму-ленізму з питань управління і планування, вітчизняну і зарубіжну психолого-педагогічну літературу з питань управління народною освітою, передовий педагогічний досвід дошк. закладів ПЗЗ, республіки, країни	1986 — 1990 рр.	Методкабінет готує огляди літератури, передового досвіду на семінари, наради активу. Відвідання кабінету дошк. виховання ЦІУВ, картотеки передового педагогічного досвіду
Організувати цикл лекцій з питань управління дошк. закладом:	1987 — 1990 рр.	ЦІУВ, РМК дошк. виховання, НДІ психології УРСР
«Ленінські принципи управління — методологічна основа діяльності керівників дошк. закладу»;	1987 р. (листопад)	В. І. Маслов, канд. пед. наук (ЦІУВ)
«Основи НОП у роботі дошк. закладу»;	«—»	«—»
«Актуальні проблеми дошк. виховання у світлі рішень XXVII з'їзду КПРС, директивних документів з галузі народної освіти, Концепції дошк. виховання»;	«—»	В. К. Котирло, канд. психол. наук (НДІ психології УРСР)
«Зміст і форми організаційно-методичної роботи з кадрами»;	«—»	Методисти РМК дошк. виховання МНО УРСР
«Спостереження й аналіз навчально-виховної роботи з дітьми. Перевірка засвоєння програми, контрольні заняття. Система контролю, її ефективність, результативність»;	«—»	С. О. Ладивір, канд. психол. наук (НДІ психології УРСР)
«Організація і зміст роботи педрад, семінарів-практикумів, колективних переглядів»;	«—»	Директор методкабінету відділу навч. закладів ПЗЗ
«Вивчення, узагальнення і впровадження передового педагогічного досвіду»;	«—»	Методисти РМК дошк. виховання МНО УРСР
«Педагогічний кабінет дошк. закладу»;	«—»	Завідувач і ст. вихователь д/з № 83 ДВРЗ — практикум
«Адміністративно-господарська діяльність завідуючої»	«—»	Інспектори відділу навч. закладів ПЗЗ

Повторно вивчити стан планування роботи дошк. закладів
Проаналізувати ефективність планування з погляду підвищення його рівня і зменшення труднощів, з якими зустрічаються завідувачі
Підготувати і провести семінар на базі д/з № 83 ДВРЗ

Апробувати на курсах і семінарах, подати узагальнений досвід планування роботи дошк. закладів ПЗЗ за вдосконаленою системою на конференцію, у РМК дошк. виховання

1988 — 1989 рр.
1988 р. (травень — листопад)

1989 р. (травень)

1989 — 1990 рр.

Методкабінет — виїзди на місця
На курсах, нарадах керівників дошк. закладів

Методкабінет спільно з методистами РМК дошк. виховання МНО УРСР
Директор методкабінету відділу навч. закладів ПЗЗ

Схема річного плану роботи дошкільного закладу (на планшетах)

Додаток 3

Завдання на навч. рік	Місяць року	Підвищення ідейно-політичного рівня: заняття в системі політосвіти та економічного навчання	У роботі з дітьми	У роботі з батьками
			Керівництво навчально-виховною роботою (обстеження фізичного, розумового розвитку); контроль за розвитком дітей у групах раннього віку (за рекомендаціями ЦІУВ)	Дні відкритих дверей; дні здоров'я; консультації; загальні і групові збори; педагогічний всеобуч; виставки
1	2	3	4	5

(продовження схеми)

У роботі з вихователями					
Педради: наради у групах раннього віку з аналізом просування у розвитку кожної дитини за картою нерв.-псих. розвитку	Форми підвищення кваліфікації			Формування, узагальнення досвіду роботи; вивчення і впровадження передового пед. досвіду: власного, ПЗЗ, республіки, країни. Творча (ініціативна) група	Робота педкабінету: оснащення, виставки, передовий пед. досвід
	Коллективні перегляди педагогічного процесу	Семінари-практикуми; груп. та індив. консультації (диференційовано — з урахуванням освіти і підготовки)	Атестація вихователів; навчання в сер. учб. закладах і вузах; кандидатури на курси і семінари		
6	7	8	9	10	11

(закінчення схеми)

Заходи по опорному д/з	У роботі з колективом
Засідання методоб'єднань; практика для слухачів курсів; конференції і т. д.	Виробничі наради (тематика); участь в оглядах, змаганнях і т. д.
12	13

КОМПЛЕКСНО, СИСТЕМНО

О. АНУФРІЄВА,
зав. дошк. закл. № 83 Дарницького
вагоноремонтного заводу, ст. Київ

РІЧНИЙ ПЛАН роботи дошкільного закладу — основний документ, який спрямовує усю діяльність колективу; тут, як у дзеркалі відбиваються сильні і слабкі її сторони. Сьогодні до планування особливе ставлення: з нього починається реалізація завдань, які стоять перед суспільним дошкільним вихованням як важливою сходиною становлення особистості, що багато в чому визначає її подальший розвиток.

У нашому дошкільному закладі річний план народжується непросто. Йому передують значна підготовча робота: вивчення офіційних документів з питань народної освіти, інструктивно-методичних рекомендацій, глибоке обговорення виконання запланованого протягом минулого року, аналіз недоліків і визначення шляхів їх усунення. Ми дійшли висновку, що існуюча текстова форма плану надто об'ємна й незручна тим, що важко визначити комплекс у передбаченні завдань року, їх реалізацію у системі: діти — вихователі — старший вихователі — завідувача — батьки. Тож визнали за необхідне знайти такий спосіб викладу змісту, щоб проглядалися всі складові частини, висвітлювалися головні завдання нашої роботи, простежувалися шляхи і методи їх виконання.

Вже протягом чотирьох років апробуємо словесно-графічну форму річного плану, запропоновану творчою групою залізничного методичного кабінету. Зберігши рекомен-

довану Республіканським методичним кабінетом дошкільного виховання загальну структуру, розгорнули весь план на планшетах: у вертикальних колонках написали його складові частини, у горизонтальних — місяці і конкретні заходи. Це дає нам змогу наочно й оперативно простежувати виконання кожного завдання у роботі з колективом садка, дітьми, батьками, вести роботу ритмічно, не перевантажувати окремі місяці різними заходами.

Щоб планшет не був надто громіздким, винесли в додаток розділи, які потребують погодження й затвердження: медичне обслуговування й наступність у роботі дитячого садка та школи. Плануючи останню, скористалися, зокрема, досвідом експонентів ВДНГ СРСР — дошкільних закладів №5 ст. Київ і №67 ст. Дарниця. З урахуванням специфіки діяльності й відносної стабільності деяких пунктів адміністративно-господарського розділу також винесли його у додаток. Опрацювавши рекомендації Управління дошкільного виховання МНО УРСР і переконавшись, що наше планування відповідає часові, скоригували тільки його структуру, а сам зміст залишили без змін.

Переконані: якою б досконалою і сучасною не була форма плану, найважливіше те, що закладене в ньому. Щоб уникнути формалізму й не вносити рік у рік одні й ті самі пункти, наперед сумніваючись у їх виконанні, спланували кожне завдання річ-

ного плану на п'ятирічку з урахуванням перспективи розвитку народної освіти й дошкільного виховання, вимог сьогодишнього дня й умов нашого закладу. Планування завдань на п'ятирічку полегшує конкретизацію їх у поточному році з перспективою на майбутній, створення належних умов, підготовку кадрів для розв'язання наміченого на подальші роки. Так у роботі закладається система, а значить, моделюється й досвід. Цільове спрямування плану визначається основними завданнями, цьому підлягають усі методичні й організаційно-педагогічні заходи.

Розкриємо систему комплексного підходу до вирішення найактуальнішої проблеми — фізичного виховання і розвитку дітей. У нашому річному плані завдання сформульоване так: «Вести поглиблену роботу, спрямовану на комплексне здійснення лікувально-профілактичних, гігієнічних і педагогічних заходів для зміцнення здоров'я дітей, зниження захворюваності їх».

Щороку у розділі «Керівництво виховною роботою» передбачаємо обстеження фізичної підготовленості дітей (у вересні і травні). За його результатами заслуховуємо вихователів груп з участю лікаря і старшої медсестри, визначаємо питання, на основі яких педагоги будують роботу з дошкільнятами, враховуючи інтереси й можливості кожної дитини. Це, зокрема, такі: шляхи реалізації плану лікувально-профілактичних заходів для зниження захворюваності дітей; стан загартувальної роботи в усіх вікових групах (за матеріалами медичного контролю); результативність навчання основних рухів (за матеріалами обстеження фізичної підготовленості); стан здоров'я і фізичного розвитку дітей (за матеріалами

